

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В даній статті теоретично обґрунтовуються шляхи удосконалення формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, вчитель фізичної культури, інноваційні технології.

Постановка проблеми. Однією із актуальних проблем педагогічної науки на сучасному етапі є розробка шляхів удосконалення професійної майстерності педагогів, що обумовлено закономірностями суспільного розвитку і високої соціальної значущості проблеми підвищення якості підготовки спеціаліста професіонала у сфері фізичної культури (Бегідова С.М., 2001; Тимошенко О.В., 2008; Хазова С.А., 2010; Огієнко М.М., 2011 та інші).

В роботах Кузьміної Н.В., Деркача А.А., Ісаєва А.А., визначено п'ять основних компонентів педагогічної діяльності фахівця з фізичної культури – гностичний, проектувальний, конструктивний, організаційний та комунікативний. Однак, Работін І.В., 2001; Зубченко Л.В., 2008 вважають за необхідне включення шостого компоненту – інноваційного.

Інноваційна діяльність педагога стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті і одним із суттєвих напрямків переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. Успіх реформ вирішальною мірою залежить від того, наскільки вдасться збудити творчий потенціал педагогів, які зараз працюють в системі освіти, зокрема майбутніх фахівців з фізичної культури.

Таким чином, на сьогодні інноваційність визначається одним із пріоритетних напрямків реформування освіти, тому постає питання про підвищення рівня професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури, що потребує пошуку дієвих шляхів покращення його підготовки до майбутньої інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оптимізації професійної підготовки педагогічної праці вчителя фізичної культури як фахівця компетентного, творчого та активного, який на високому рівні володіє новітніми технологіями й методиками навчання, та спроможного здійснювати навчально-виховну діяльність із урахуванням різноманітних технологій знайшла своє відображення в багатьох наукових працях (Петунін О.В., 1993; Шиян Б.М., 1997; Ємець О.Й., 2002; Сушенко Л.П., 2003; Тимошенко О.В., 2009; Куц А.С., Леонова В., 2011; Огієнко П.М., Лисенко Л.Л., Багінська О.В., Почтар О.М., 2009; Огієнко М.М., 2011 та ін.).

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування шляхів удосконалення формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі аналізу літературних даних, встановлено, що останнім часом спостерігається різке зростання кількості інноваційних технологій (педагогічних, оздоровчих, різноманітних фітнес-програм тощо) (Селевко Г.К., Клокар Н.І., Вашенко О., Дичківська І.М., Денисенко Н.Ф. та інші), що вимагає від вчителя фізичної культури правильно робити вибір засобів педагогічного впливу та вміло, доцільно застосовувати їх в процесі фізичного виховання.

Аналіз проведеного анкетування серед вчителів фізичної культури м. Чернігова показує, що серед опитаних, більшість вчителів ознайомлені з існуючими інноваційними технологіями, вони відзначають, що існує об'єктивна необхідність щодо впровадження у процес фізичного виховання школярів нових інноваційних програм і підходів, спрямованих на поліпшення здоров'я школярів, підвищення мотивації до занять фізичною культурою. Однак, що стосується реального впровадження в своїй педагогічній діяльності даних технологій нами отримано такі результати:

- *фітнес-технології* – в своїй педагогічній діяльності лише 26,7% вчителів фізичної культури використовують дані технології, такі як танцювальні види аеробіки та каланетики;
- *оздоровчі технології* – 46,7%, такі технології, як загартування та вправи оздоровчих технологій заснованих на дихальних вправах;
- *нестандартне обладнання* – 33,3%.

Результати анкетування свідчать, що існує потреба в оволодінні вчителем фізичної культури інноваційними педагогічними технологіями та успішною їх реалізацією на практиці. Впровадження нової програми з фізичної культури для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів спрямоване на реалізацію принципу варіативності в навчальному процесі, що потребує від вчителя активного впровадження інноваційних технологій, застосування різноманітних засобів і методів, постійного наукового пошуку.

Таким чином, ефективність роботи вчителя фізичної культури полягає не лише в тому, що б він міг використовувати існуючі новітні технології, але і проявляти індивідуально-творчий характер в своїй професійній діяльності.

За даними Уруського В.І. інноваційна діяльність – це створення нового (оригінальних прийомів, цілісних педагогічних концепцій), що змінює звичний погляд на явище, перебудовує суспільно-педагогічні відносини.

Сутність поняття "інноваційна діяльність" відбиває не лише особливості процесу оновлення, внесення нових елементів у традиційну систему освітньої практики, а й органічно включає в себе характеристику індивідуального стилю діяльності педагога-новатора. Інноваційна діяльність передбачає вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічне винахідництво нового в педагогічній практиці, що спрямоване на формування творчої особистості, враховує соціально-економічні та політичні зміни в суспільстві й проявляється в ціле покладанні, визначенні мети, завдань, а також змісту і технологій інноваційного навчання [2, 7].

На наш погляд, професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури має бути спрямована на формування і становлення професійної особистісної готовності майбутнього вчителя фізичної культури, здатного продуктивно здійснювати освітню діяльність з використанням різноманітних педагогічних інноваційних технологій.

Показниками готовності майбутнього фахівця з фізичної культури до інноваційної діяльності є:

- мотиваційний компонент, який виражає пізнавальний інтерес педагога до інноваційних технологій та особистісно значущий смисл їх застосування;
- когнітивний компонент, який означає для вчителя необхідність професійно самовизначитись, тобто усвідомити норми, модель своєї професії і відповідно оцінити свої можливості;
- креативний компонент припускає відкритість педагога щодо педагогічних інновацій, гнучкість, критичність мислення, творчу уяву;
- рефлексивний компонент відображає сформованість рефлексивної позиції (характер оцінки вчителем себе як суб'єкта інноваційної діяльності) [1].

На думку Антоненко О., 2006 визначення представлених вище особливостей структурних компонентів готовності вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку його інноваційного потенціалу.

Інноваційна педагогічна діяльність – це особливий вид діяльності, і студентів необхідно готувати до неї, актуальним є розробка концепції технології підготовки педагога до роботи в умовах інноваційності.

Нами було проведено тестування оцінки готовності вчителя до інноваційної діяльності за О.Г. Козловою, 1999.

Мотиваційно-орієнтаційний компонент готовності вчителя до інноваційної діяльності виступає основою для структурування основних властивостей і якостей особистості педагога як професіонала, виконує регуляторну й орієнтовну функцію в процесі підготовки педагога до інноваційної діяльності [7].

Мотиваційна готовність вчителів фізичної культури до інноваційної становить 77%, даний компонент у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" – 82%, у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" – 66,2%. Рівень пробудження особистісно значимого ставлення до об'єкта і предмета своєї діяльності у "магістрів" вищий ніж у вчителів фізичної культури на 5% ($p < 0,05$), ніж "спеціалістів" на 13,8% ($p < 0,05$), різниця в рівні мотиваційної готовності до інноваційної діяльності між вчителями і "спеціалістами" 10,8% ($p < 0,05$).

Технологічно-педагогічна готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності виконує функції формування готовності педагога до продуктивної педагогічної творчості (вміння творчо переосмислювати нововведення, адаптувати впроваджені концепції і методики; прагнення до оволодіння новими інформаційними і професійними методами і засобами).

Технологічно-педагогічна готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності становить 82,4%, даний компонент у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" – 79%, у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" – 70,2%. Рівень операційної готовності, яка проявляється у вміннях визначати найбільш ефективні прийоми і способи впровадження інновацій, майстерне володіння впроваджуваними технологіями, методиками тощо у вчителів фізичної культури вищий ніж у "магістрів" на 3,4% ($p > 0,05$), ніж "спеціалістів" на 12,2% ($p < 0,05$), різниця в рівні операційної готовності до інноваційної діяльності між "магістрами" і "спеціалістами" 8,8% ($p < 0,05$).

Ставлення до педагогічної діяльності, або оцінно-рефлексивний компонент готовності це усвідомлення творчої спрямованості педагогічної діяльності, його функція вироблення навичок самоконтролю та самооцінки, вміння об'єктивно співвіднести рівень розвинутості особистісних якостей, що забезпечують готовність до інноваційної діяльності.

Оцінно-рефлексивна готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності становить 92%, даний компонент у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" – 89,4%, у студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" – 78%. Рівень ставлення до педагогічної діяльності у вчителів фізичної культури вищий ніж у "магістрів" на 2,6% ($p > 0,05$), ніж "спеціалістів" на 14% ($p < 0,05$).

Урусским В.І., 2005 обґрунтовано педагогічні умови забезпечення ефективності процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до інноваційної діяльності:

- мотиваційного компоненту – забезпечення індивідуальної траєкторії підготовки особистості педагога до інноваційної діяльності та можливості вибору змісту, форм і термінів проведення методичних заходів з урахуванням специфіки його інтересів;
- технологічний компонент – пріоритет активних нетрадиційних форм; підвищення інформаційної проінформованості педагога; необхідність узгодження навчально-тематичних планів семінарів з навчальними планами тощо;
- організаційний компонент – створення творчих груп, формування професійно-ціннісного ставлення до педагогічних інновацій, створення необхідного мікроклімату, який сприяє педагогічній рефлексії.

Враховуючи дані педагогічні умови можна визначити деякі шляхи удосконалення ефективності формування готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до інноваційної діяльності:

- впровадження в систему підготовки студентів факультету фізичного виховання предмету з сучасних фітнес-технологій;
- на кожній з дисциплін, які викладаються на факультеті викладачам звертати увагу студентів на існуючі інновації в даній галузі;
- при викладанні предмету "валеологія" давати більш ґрунтовні знання з сучасних оздоровчих технологій та показувати їх можливість впровадження в урок фізичної культури та інші форми організації фізичного виховання;
- налагодити співпрацю між загальноосвітніми навчальними закладами та факультетом з метою корегування програм навчальних дисциплін у відповідності з сучасними вимогами до фахівців з фізичної культури, створення спільної системи дослідницької діяльності;
- запрошувати педагогів-новаторів для ознайомлення з їх досвідом педагогічної діяльності;
- запрошувати фітнес-інструкторів для ознайомлення з особливостями проведення різноманітних фітнес-програм;
- використовувати тренінги в різноманітних педагогічних ситуаціях в навчальному процесі і під час проходження педагогічної практики;
- впроваджувати творчі завдання в навчально-дослідній роботі студентів з кожної навчальної дисципліни.

Висновки

Аналіз проблеми підготовки майбутніх вчителів з фізичної культури до інноваційної діяльності та вивчення стану її розробленості у педагогічній науці дали змогу зробити висновок про її актуальність. Визначено, що підготовка майбутнього вчителя фізичної культури в сучасних умовах вимагає формування нових його якостей, підвищення креативного потенціалу вчителя, підготовку його до творчого використання існуючих інноваційних педагогічних технологій та створення особистих.

Встановлено, що вирішення цієї проблеми має багато шляхів, до яких слід віднести і розвиток здатності вчителя проявляти індивідуально-творчий характер в своїй професійній діяльності. Визначено деякі напрями в удосконаленні підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності: цілеспрямоване відображення у навчальних програмах з кожної дисципліни існуючих інноваційних технологій; використання різноманітних творчих завдань та педагогічних ситуацій; тісний взаємозв'язок зі школою (досвід провідних фахівців в галузі фізичної культури, педагогів-новаторів) тощо.

Перспективи подальшого дослідження у даному напрямку. Подальша робота спрямована на обґрунтування та розробку засобів вирішення проблеми підготовки вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності.

Використані джерела

1. Антоненко О. Структура готовності вчителя фізичного виховання до інноваційної навчальної діяльності [Текст] / О. Антоненко // Спорт. вісник Придніпров'я. – 2006. – №2. – С. 120-122.
2. Дичківська І.М. Інноваційні технології: навч. посібник. / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Клокар Н.І. Психолого-педагогічна підготовка вчителів до інноваційної діяльності : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.І. Клокар. – К., 1997. – 227 с.
4. Огієнко М.М. Формування науково-педагогічного світогляду особистості як основи професійної підготовки фахівців в галузі фізичної культури та спорту // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [текст]. Випуск 86., Т.2 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол.ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2011. – № 86. – С. 398-403.
5. Оптимізація фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи на основі впровадження новітніх педагогічних технологій та компетентнісного підходу / М.М. Огієнко [та ін.] // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 72. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ, 2009. – № 72. – С. 32-37.
6. Работин И.В. Инновационный компонент педагогической деятельности физической культуры [Текст] / И. В. Работин // Теория и практ. физ.культуры. – 2001. – №2. – С. 22-24 Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий. В 2 томах / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
7. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник. – Тернопіль: ТОКІІПО, 2005. – 96 с.

Lysenko L.L.

PERFECTION OF PREPARATION THE FUTURE TEACHER OF PHYSICAL CULTURE TO INNOVATIVE ACTIVITY

In this article in theory the ways of improvement of forming of readiness the future teachers on a physical culture are grounded to innovative activity.

Key words: *innovative activity, teacher of physical culture, innovative technologists.*

Стаття надійшла до редакції 09.09.2011